

Populația raionului Căușeni

Populația raionului este de 90432 persoane, ceea ce constituie cea 3% din populația Republicii Moldova.

Sub aspect teritorial-administrativ populația raionului este amplasată în 2 orașe, 40 comune și sate. În raion sînt 27 de primării. Populația urbană constituie 24,2% sau 21,856 persoane.

Populația rurală este majoritară în raion - 75,8%.

Or. Căușeni - 17673 persoane; Căinări - 4509; Baccealia -1781; Baimaclia -2571; Chircăiești - 3522; Chircăieștii Noi - 1640; Ciuflești -1319; Cîrnățeni - 2835; Cîrnățenii Noi - 1812; Copanca - 5007; Coș-cală - 2795; Fîrlădeni - 4864; Gră-dinița - 1325; Grigorievca - 1252; Hagimus - 2731; Opaci - 3517; Per-vomaisk - 1439; Plop-Șriubei - 1788; Săiți - 2253; Sălcuța - 4496; Tara-clia - 4257; Tănătari - 2868; Tănătarii Noi - 753; Tocuz - 4424; Ucraina -1731; Ursoaia - 2614; Zaim - 4656; Total raion - 90432.

Economia

Economia raionului la moment înregistrează 15721 agenți economici.

Repartizarea agenților economici pe forme de proprietate se prezintă astfel: publică - 118; privată - 15565; mixtă, fără participare străină -21; mixtă cu participare străină - 14; străină - 3.

Industria prelucrătoare și agricultura sunt ramurile dominante în economia raionului, de care în mod hotărâtor depind veniturile bugetului și asigurarea progresului socio-economic.

În structura ramurală a industriei raionului cota majoră revine industriei prelucrătoare (vinificația, prelucrarea laptelui, produse de panificație), ramura care se bazează pe materia primă locală.

Pe parcursul anului 2005 volumul producției industriale în prețuri medii a constituit 109,7 mln lei, marcând o creștere cu 11% față de perioada similară a anului 2004.

Ținutul Căușenilor

Pământul care știe și nu uită partea noastră cea mai frumoasă de zbor e ținutul Căușenilor - pământul copi-lăriei noastre, frământat de grijile, necazurile și bucuriile părinților și fraților noștri. Pământ în care sunt așezați adânc străbunii noștri, cu toate silabele lor ce răsar în firele de iarbă, în petalele de flori și în fructele copacilor din stepa aridă a Bugeacului.

Nu exagerăm: iubim acest ținut astfel cum îl iubesc sfinții pe Hristos. Aici culegem cu fruntea stropii de rouă. Ei ne mângâie sufletul când se îngemănează zorii cu umbra Valului lui Traian, „aruncată ca un patrafir ocrotitor peste Biserița Adormirii Maicii Domnului”. Nicăieri în altă parte nu este un loc mai potrivit unde trebuie să cobori pios ca să te poți înălța cu demnitate așa precum au făcut-o Radu, Stanciu și Voicu, meșterii care au îmbrăcat Biserica Adormirii în cea mai frumoasă, mai adâncă și mai cuminte culoare roșie, astfel încât astăzi zicem cu mândrie: „Veniți să vedeți acest *Roșu de Căușeni* precum admirați în altă parte a Moldovei *Albastru de Voroneț!*”. *Roșu de Căușeni* nu este doar o culoare, ci o stare a noastră, care are un singur drum - spre ardere și înălțare. În ea e pâinea și vinul credinței - în Seva cea Roșie de Căușeni.

Așezat la răscruce de drumuri, cu tot ce are mai frumos și mai de preț, raionul Căușeni a fost și a rămas „poartă a Sud-estului Basarabiei” iar Valul lui Traian, care străbate toată întinderea ținutului, amintește că acestea au fost pământuri de la margine de țară încă de la străbunii noștri daco-romani. ... Din file de istorie se aude vocea lui Ștefan cel Mare, care a așezat pârclabi la cetatea Tighina, pentru ca aceștia să administreze și să păzească țara de turci și de tătari.

Poate mai greu ca în altă parte a fost simțit aici jugul străin, căci ținutul ajunge să fie apoi raia turcească, iar Căușenii - târg tătăresc.

Vatră a marii persona-lități, raionul Căușeni ră-mâne pentru noi Centru al Spațiului Spiritual Mateevici de unde poetul le spune și astăzi tuturor celor de un neam: „De ce n-am prelu-cra anume acel petec de pă-mânt, care-i mai aproape, mai drag inimii noastre, pe care ne-am născut, am crescut și ne-am educat, unde sunt locașurile scum-pe ale familiilor noastre. Iată de ce eu am socotit ca o fericire deosebită a sluji și a munci pentru scumpa și vouă și mie Basarabie”

Așezarea geografică și clima

Raionul Căușeni are o suprafață totală de 116,3 mii ha și este situat la sud-estul Republicii Moldova în regiunea teraselor cu stepă a Nistrului de jos. Este învecinat cu raioanele Ștefan Vodă, Anenii Noi, Cimișlia, precum și cu raionul Tarutino al regiunii Odesa, Ucraina.

Raionul Căușeni se caracterizează printr-o climă temperat-continentală, cu ierni scurte și blânde, cu veri lungi și calde. Temperaturile medii anuale oscilează între 9,2 -9,9 grade Celsius. Temperaturile pozitive se înregistrează pe parcursul a 9 luni. Temperatura medie a lunii celei mai calde - iulie - plus 21,0-22,5 grade Celsius, a celei mai reci - ianuarie - minus 15-20 grade.

Biserica „ Adormirea Mai-cii Domnului”, monument unic al istoriei, cultură și arhitectonică eclesiastică, unul din cele mai vechi locașuri de cult ortodox din R. Moldova, ridicat la Căușeni, pe atunci Cheșenăul Roșu, amintit într-o gramotă a lui Petru Aron din 6 iunie 1455, eliberată la Su-ceava.

„O legendă menționată de preotul Ioan Neaga povestește cum pe timpul războiului dintre ruși și turci ultimii ar fi prefăcut biserica din Căușeni într-un grajd și cum, într-o singură noapte, ca printr-o minune, au pierit toți caii necredincioșilor. Turcii au atribuit această minune atotputerniciei sfinților... și, ca să se răzbune, au pângărit imaginile, străpungând cu pumnalele ochii sfinților și mucenicilor.” (După: Constantin Ciobanu. Biserica „Adormirea Mai-cii Domnului” din Căușeni”. Chisinău, Știința, 1997)

Vino, călătorule, și vezi: „Biserica ortodoxă este o clădire rotundă pe jumătate îngropată în pământ. Turcii au ruinat-o. Este pictată al fresco, în interior și exterior, pe un fond roz. Sunt reprezentate faptele unor sfinți și soarta osândiților, chinuți prin tot felul de torturi, fiecare scenă fiind despărțită de cealaltă printr-o dungă neagră îngustă. Un altar frumos, din marmură, al cărui pedestal este o mică coloană corintică și o cristelniță tot din marmură... împodobesc strana bisericii”.

O descriere realizată de Leyon Pierce Balthasar von Campenhausen (1746-1808) pe la 1790-1791 care „dovedește că Biserica Adormirea Maicii Domnului a fost reconstruită și pictată în anii 1763-1767, ea fiind mai veche decât secolul al XVI-lea”. (Eugen Bâzgu).

ANALIZA DESFĂȘURATĂ A SITUAȚIEI

SOCIAL- ECONOMICE A REPUBLICII MOLDOVA

1. Detalii geografice naționale

Republica Moldova este situată în Europa de Sud-Est (în partea de nord-est a Mării Negre, între România și Ucraina, în bazinul râurilor Prut și Nistru). Suprafața teritoriului țării, care se desfășoară pe o distanță de 350 km de la nord la sud și de 150 km de la vest la est, este de 33846 km². Republica Moldova are o populație de 4,1 mil. locuitori, iar densitatea populației constituie 121 locuitori/km².

Republica Moldova reprezintă un teritoriu cu un grad foarte înalt de valorificare antropogenă a spațiului natural. Circa 10% din teritoriul național este ocupat de așezări umane sau o localitate la 20 km².

Suprafața totală a resurselor funciare constituie 3,385 mil. ha, dintre care 1,952 mil. ha - terenuri cu destinație agricolă, inclusiv 1,659 mil. ha suprafețe arabile, 242 mii ha – plantații multianuale, 335 mii ha fânețe și 9807 mii ha - pășune. Suprafața pădurilor și a celorlalte terenuri cu vegetație forestieră constituie 433 mii ha. Cernoziomurile acoperă circa 80% din teritoriul țării (2,5 mil. ha).

În plan administrativ, Republicii Moldova conține 1679 de localități, inclusiv 5 municipii (Chișinău, Bălți, Bender, Comrat și Tiraspol), 60 orașe, 39 localități din componența orașelor (municipiilor), 917 sate reședințe - satul în care își are sediul consiliul sătesc (comuna), 658 localități din componența comunelor (cu excepția satelor de reședință).

2. Situația demografică

Datele recensământului din anul 2004 confirmă prezența tendinței de depopulare a țării, determinată, în special, de descreșterea ratei natalității și emigrație. La 1 ianuarie 2007 populația stabilă a țării constituia 3,58 milioane locuitori. Între anii 1997 – 2006 numărul populației s-a redus cu 76,8 mii persoane. Republica Moldova continuă să fie țara cu cel mai scăzut grad de urbanizare în Europa: 41,3% persoane locuiesc în localitățile urbane și 58,7% în cele rurale. Aproximativ jumătate din populația urbană locuiește în mun. Chișinău. După clasificarea pe sexe, bărbații alcătuiesc 48% și femeile 52% din numărul total al populației.

Analiza structurii pe vârste a populației indică asupra intensificării procesului de îmbătrânire demografică a societății. Vârsta medie a populației țării a crescut de la 32,9 ani în 1998 pînă la 35,6 ani în 2007, plasînd Moldova în grupul țărilor cu populație „adultă”. Scăderea natalității a determinat reducerea absolută și relativă a populației tinere. Comparativ cu anul 1997, ponderea populației cu vârsta de 0-14 ani s-a redus de la 25,6% la 18,1%, iar ponderea celor cu vârsta de peste de 65 ani a crescut de la 9,3% la 10,2%. Populația adultă (15–64 ani) reprezintă 71,6% din total, fiind mai mare cu 184,4 mii persoane față de situația de la începutul anului 1997. În cadrul populației adulte a crescut ponderea grupelor cu vîrstă 15-34 și 45-59 ani și a scăzut ponderea grupelor cu vîrstă 35-44 și 60-64 ani.

Diferențieri în structura pe vârste a populației apar mai pregnant în profil teritorial, determinate de variația teritorială a fenomenelor demografice și a mișcării migratorii a populației. Ponderea populației vîrstnice în mediul rural este mai mare decît cea din mediul urban de 1,4 ori. Aproape 12% din populația rurală a depășit vîrsta de 65 ani, iar în totalul populației feminine rurale ponderea femeilor vîrstnice este de 14%. În mediul urban, vîrsta medie a populației feminine este cu 2,9 ani mai mare decît cea a populației masculine, iar în mediul rural diferența este de 3,3 ani.

Emigrația forței de muncă, care a luat avînt în special după criza financiară din Rusia, a continuat cu ritmuri mari și în perioada de recuperare economică. Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2006, numărul persoanelor declarate plecate în alte țări la lucru sau în căutare de lucru a fost de circa 334 mii persoane, ceea ce constituie 21,1% în totalul populației active de 15 ani și peste. Două treimi din cei declarați plecați o constituiau bărbații. Aceeași pondere revenea persoanelor plecate din localitățile rurale. Migrația externă se caracterizează prin exodul masiv al persoanelor de vîrstă reproductivă și economic activă. Ponderea cea mai însemnată din rîndul acestora o dețin persoanele cu vîrsta 20-29 de ani (40,3%), urmați de cei cu vîrstă între 30 și 39 de ani (22,1%).

Reducerea numărului populației apte de muncă și majorarea vîrstei medii a angajaților în economia națională au implicații complexe asupra dezvoltării social-economice, cu impact direct asupra ofertei totale a forței de muncă, distribuirii venitului, cheltuielilor publice pentru asigurarea socială, investițiilor, etc. Continuarea proceselor de îmbătrînire a populației vor cauza deficiențe serioase de capital uman necesar dezvoltării durabile a țării.

3. Situația economică și socială

Începînd cu anul 2000 economia Moldovei a revenit pe traiectoria creșterii, ranversînd un deceniu de declin continuu și deteriorare a nivelului de viață. Măsurile întreprinse de politică macroeconomică în contextul creșterii cererii interne și externe au contribuit la stoparea recesiunii economice și au asigurat o creștere robustă a produsului intern brut. În perioada anilor 2000-2006, PIB real a crescut în medie cu 5.9% pe an, creșterea

cumulativă față de anul 1999 alcătuind 49,5%. Sursa principală de creștere a constituit-o consumul gospodăriilor casnice, finanțat în cea mai mare parte de veniturile rezidenților din munca de peste hotare (35% din PIB în 2006), dar și de sporirea veniturilor interne (salariul real a crescut în această perioadă de circa 2,3 ori). O contribuție mai modestă la creșterea economică au avut-o investițiile interne în capital fix care au crescut în medie cu 17% din PIB.

Asigurarea stabilității macroeconomice a avut un rol important în relansarea și susținerea creșterii. Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei (BNM) a ținut mai multe obiective, inclusiv reducerea nivelului inflației, menținerea unui nivel competitiv al cursului de schimb al valutei naționale și acumularea rezervelor internaționale. Fluxul mare de remitențe a sporit presiunea asupra monedei naționale în direcția aprecierii acesteia. În aceste condiții, BNM a intervenit pe piața valutară pentru a diminua volumul de valută străină, sporind astfel rezervele internaționale ale țării. Contracarea presiunilor inflaționiste a fost realizată prin majorarea eforturilor de sterilizare și încetinirea creșterii bazei monetare.

Creșterea economică a fost însoțită de o îmbunătățire semnificativă a situației fiscale. Veniturile bugetului public național au crescut substanțial constituind 41% în PIB în 2006, iar bugetul de stat a înregistrat în mediu un surplus de 0.2% din PIB. Sporirea veniturilor a avut loc, în special, din contul impozitelor indirecte - impozitele pe consum și import au constituit aproximativ 50% din toate veniturile. Reducerea cotei impozitului pe venitul persoanelor fizice și juridice a menținut aceste venituri la nivelul de 4-5% din PIB. Creșterea veniturilor și diminuarea cheltuielilor pentru deservirea datoriei publice au permis sporirea cheltuielilor publice pentru alte priorități. Sectoarele sociale au beneficiat cel mai mult de această sporire (aproape 90%), în 2006 acestea alcătuind 63% din toate cheltuielile. În același timp, creșterea cheltuielilor de consum a redus spațiul fiscal pentru investițiile publice, iar ponderea înaltă a veniturilor și cheltuielilor publice în PIB, în general, indică asupra expansiunii rapide a sectorului public, situație care ar putea limita perspectivele de creștere economică.

Creșterea economică și managementul prudent al datoriei au contribuit la îmbunătățirea substanțială a indicatorilor datoriei externe. Raportul dintre datoria externă totală și PIB s-a redus de la 121% în 2000 până la 74% în 2006. La sfârșitul anului 2006 datoria publică și public garantată alcătuia 26% din PIB (comparativ cu 79% din PIB în 2000). De asemenea, în perioada de referință, s-a înregistrat o creștere moderată a investițiilor străine directe. La sfârșitul anului 2006, stocul total al investițiilor străine directe în economia națională a atins valoarea de 1284 milioane de dolari SUA sau 359 dolari pe cap de locuitor (comparativ cu 123 dolari în 2000). Nivelul investițiilor străine, însă, rămâne a fi mult mai scăzut decât în țările din Europa de Sud-est și nu este suficient pentru a asigura dezvoltarea sustenabilă a economiei.

Relansarea creșterii economice a fost însoțită de sporirea vulnerabilității externe a economiei și accentuarea unor dezechilibre la nivel macro și ramural. Evoluția comerțului exterior în această perioadă se caracterizează prin creșterea rapidă a importurilor și performanța modestă a exporturilor, situație care a determinat o majorare continuă a deficitului balanței comerciale de la 23% din PIB în 2000 până la 47% în 2006. Și deficitul contului curent a fost în creștere, dar cu ritmuri mai mici, datorită fluxurilor masive de remitențe. Vulnerabilitatea externă este amplificată de gradul înalt de concentrare a exporturilor pe țară și produs. Cu toate că în ultimii ani s-a realizat o reorientare a exporturilor, în special în direcția piețelor Uniunii Europene, oricum, majoritatea exporturilor continuă să aibă ca destinație țările CSI și, în special, Rusia. În același timp, circa 45% (anul 2006) din exporturile moldovenești sunt în formă de produse agricole (inclusiv din industria de prelucrare), predominând băuturile alcoolice.

Dimensiunea adevărată a vulnerabilității externe a economiei țării a fost relevată de evoluțiile din anul 2006. Dublarea prețurilor la gazele naturale și restricționarea exportului pentru unele categorii de produse a provocat un lanț de evoluții negative – creșterea economică a încetinit (4%), s-au intensificat procesele inflaționiste (14,1% la sfârșitul anului), iar deficitul comercial și cel al contului curent au crescut semnificativ (cu 34% și 65%, respectiv). Aceste evoluții reprezintă un pericol pentru durabilitatea realizărilor obținute anterior și constituie o dovadă a nivelului scăzut de competitivitate a companiilor moldovene pe piețele regionale și mondiale.

Perioada de recuperare economică se caracterizează prin dezvoltare slabă a ofertei interne și grad scăzut de competitivitate pe piața internă și externă. Dezvoltarea sectorului productiv al țării în această perioadă s-a bazat mai mult pe creșterea utilizării capacităților existente decât pe lărgirea acestora. Sporirea productivității a avut loc

și în contextul reducerii forței de muncă, în special, datorită migrației. Epuizarea acestor surse de creștere a productivității, în condițiile nivelului scăzut de investiții interne și străine pentru suplimentarea și reabilitarea stocului de capital al economiei, reprezintă un impediment serios pentru dezvoltarea sectorului productiv al țării.

În acest sens, evoluția sectorului real al țării confirmă temerile expuse mai sus. Industria a crescut cu ritmuri robuste la începutul perioadei de relansare economică (creșterea cumulativă a alcătuit 69% în comparație cu anul 1999), pierzînd, însă, din ritm în ultimii ani. În anul 2006 volumul producției industriale s-a micșorat cu 6,9% în comparație cu anul 2005, situație explicată în special de introducerea restricțiilor la importul vinurilor moldovenești în Federația Rusă și respectiv a contracției subsectorului vinicol. Pe perioada de recuperare economică, ponderea întreprinderilor care au înregistrat pierderi a rămas a fi înaltă (50%), iar ponderea întreprinderilor care au generat profit a crescut neesențial (doar cu 4 puncte procentuale (p.p.)).

Creșterea economică a continuat să aibă un caracter geografic puternic pronunțat, amplificîndu-se disparitățile în dezvoltarea social-economică a țării. În 2006, municipiului Chișinău îi revenea o jumătate din producția industrială și 56% din investițiile în capital fix. Întreprinderile înregistrate în Chișinău au contribuit cu aproape 94% la rezultatul financiar net obținut pe economie în 2005, cele din Bălți cu 7,3%, iar cele înregistrate în raioane – cu numai 1,2%. Respectiv, în 2006, nivelul cel mai înalt al salariului mediu lunar era în mun. Chișinău (2218 lei) și mun. Bălți (1854,3 lei). În unele raioane ale țării acesta era în jur de numai 1000 lei.

Dezvoltarea în spațiul rural a continuat să fie deprimată, acest lucru explicîndu-se prin evoluția modestă a sectorului agricol și nivelul insuficient de dezvoltare a activităților neagricole. Agricultură a continuat să înregistreze niveluri scăzute de productivitate și remunerare a muncii. Veniturile mici ale producătorilor agricoli rezultă din caracterul comercial limitat al activității economice în majoritatea gospodăriilor (jumătate din venit este în natură), prețurile înalte la resurse investite (input-uri), în special la resursele energetice, și prețurile foarte mici de desfacere a produselor finale. De asemenea, la performanța scăzută a sectorului agricol contribuie accesul redus la finanțe, nivel scăzut al investițiilor, infrastructură deteriorată, managementul slab și vulnerabilitatea înaltă la calamități naturale. Dată fiind ponderea agriculturii în PIB (15% în anul 2006) și numărul populației ocupate (33% din totalul forței de muncă în anul 2006), performanța scăzută a acesteia reduce perspectivele de creștere pentru restul economiei și subminează eforturile de reducere a sărăciei.

Asigurarea reducerii vulnerabilității Moldovei la șocurile provocate de prețurile externe la energie prin diversificarea surselor și sporirea eficienței utilizării acesteia rămîne a fi o provocare majoră în continuare. Creșterile recente ale prețului la resursele energetice au avut un impact serios atît asupra economiei cît și asupra populației. Efectul direct a fost reflectat în segmentarea deficitului comercial și celui bugetar. Majorarea prețurilor de achiziție a contribuit direct la creșterea costului electricității, gazelor naturale și produselor petroliere procurate de instituțiile publice de toate nivelurile (majorînd cheltuielile bugetului cu 0.5% din PIB). Creșterea prețurilor la energie, în lipsa unui sistem îmbunătățit de asistență socială, a sporit considerabil necesitățile de finanțe publice pentru susținerea sistemului.

Menținerea unui nivel scăzut al investițiilor publice pe parcursul întregii perioade de tranziție a rezultat în deteriorarea infrastructurii, reducînd și mai mult perspectivele de dezvoltare a ofertei interne. Infrastructura subdezvoltată a drumurilor are un impact important asupra mobilității bunurilor și oamenilor, în special în spațiul rural. Aceasta reprezintă de asemenea un impediment pentru comerț prin impunerea unor costuri adiționale pentru exportatori și importatori. Infrastructura de aprovizionare cu apă și canalizare s-a deteriorat pe întreg teritoriul țării și majoritatea acestor utilități se confruntă cu probleme financiare majore, determinate de nivelul scăzut al colectărilor, tarife mai mici decît costurile reale de producție și pierderi mari de apă în rețele. Mai mult, aproape 40% din apa transportată prin aceste sisteme nu corespunde criteriilor sanitare.

În acest sens, se constată că în ultimii ani creșterea nu a atins un nivel calitativ nou. Aceasta a generat oportunități limitate de angajare în țară și, astfel, nu a temperat suficient procesul de emigrare. Dimpotrivă, standardele relativ scăzute de viață, lipsa locurilor de muncă bine plătite, activitatea economică deprimată în zonele rurale, șomajul înalt în rîndul tinerilor continuă să susțină procesul de emigrare. Cel mai probabil, chiar dacă pe termen scurt fluxurile de remitențe vor continua să susțină creșterea robustă a consumului, pe termen mediu și lung modelul actual de creștere se va epuiza în lipsa unui răspuns puternic al ofertei interne. Schimbarea paradigmei de creștere s-a dovedit a fi un proces complex și de durată, care continuă să rămînă provocarea

majoră în dezvoltarea de viitor a țării.

Creșterea economică a avut o contribuție majoră la îmbunătățirea standardelor de viață. În anii 2001 – 2005 indicatorii sărăciei s-au redus cu aproximativ 39 p.p. pentru sărăcia absolută și 36 p.p. pentru sărăcia extremă. Reducerea sărăciei absolute a avut loc pentru toate localitățile. În paralel cu rata sărăciei, de asemenea, s-a redus și nivelul inegalității, dar cu ritmuri mai modeste. Începând cu anul 2004, însă, s-a înregistrat o stagnare în procesul de reducere a sărăciei, lucru care indică faptul că nu toate segmentele populației beneficiază de creșterea economică.

După cum se menționează mai sus, creșterea economică și îmbunătățirea situației fiscale au permis majorarea cheltuielilor publice pentru sectoarele sociale. Sporirea cheltuielilor în aceste sectoare nu a fost întotdeauna însoțită de o îmbunătățire similară a calității serviciilor. Progresul obținut în ultimii ani în sporirea accesului și calității serviciilor educaționale a fost mixt. Rata de înrolare în învățământul preșcolar a crescut simțitor de la 38,5% în anul 2000 până la 68,6% în 2005, cu o diferență pronunțată între mediul rural și urban. Cît privește învățământul general obligatoriu, rata netă de înrolare în învățământul primar s-a redus de la 93,5% în 2000 la 87,8 % în 2005 și în învățământul gimnazial de la 87,0% în 2000 la 86.8% în 2005. Cel mai scăzut nivel de înrolare a fost în învățământul profesional-tehnic (16%).

Formula curentă de alocare a resurselor, inclusiv nivelul scăzut al salariilor pedagogilor, reduce posibilitatea managerilor școlilor de a utiliza mai eficient resursele și are un impact advers asupra calității educației la toate nivelurile. Reducerea numărului de copii de vîrstă școlară, în situația în care în multe localități capacitatea de proiect a școlilor deja depășește de cîteva ori numărul de elevi, conduce la cheltuieli nejustificate. În acest sens, optimizarea rețelei școlare rămîne a fi o soluție evidentă de îmbunătățire a eficienței utilizării resurselor prin reducerea cotei personalului ne-profesoral în numărul total al angajaților, diminuarea costurilor de întreținere și ajustarea raportului elev-profesor la nivelul normelor internaționale. Cartografierea instituțiilor de învățămînt preuniversitar a fost finalizată și în baza acesteia va fi elaborată strategia de optimizare a rețelelor de școli.

În ultimii ani au fost înregistrate progrese în implementarea reformei sănătății – a fost introdusă asigurarea medicală, inițiată restructurarea sectorului spitalicesc și fortificat sectorul sănătății primare. Cheltuielile publice în sector au crescut de la 2,9% în 2000 până la 4,8% din PIB în 2006, iar cheltuielile totale în sector au crescut, respectiv, de la 6,5% pînă la 9,8% din PIB. Toți acești factori au permis reversarea tendințelor nefavorabile din deceniul precedent, ceea ce a rezultat în îmbunătățirea indicatorilor de sănătate. Introducerea asigurărilor medicale a sporit protecția financiară a populației, aproape 75% din populație fiind acoperită de asigurări. Probleme serioase de includere, însă, rămîn fi în spațiul rural și orașele mici. Chiar dacă accesul a crescut, există rezerve semnificative pentru îmbunătățirea calității serviciilor de sănătate.

În pofida faptului că cheltuielile publice pentru sănătate au crescut semnificativ, eficiența sectorului s-a îmbunătățit doar parțial. Chiar dacă eficiența spitalicească a crescut, indicatorii acesteia sunt printre cei mai scăzuți în regiune. Sectorul continuă să se confrunte cu problema supracapacității. În anul 2005 rata medie de ocupare în spitale era de 66%. De asemenea, sustenabilitatea financiară a sectorului sănătății este pusă în pericol de rata scăzută de participare în sistemul de asigurare medicală a populației active.

Cu toate ca a fost înregistrat progres în îmbunătățirea situației financiare a sistemului de pensionare (prin majorarea vîrstei de pensionare, îmbunătățirea colectărilor), reforma inițiată în anul 1998 nu și-a atins obiectivele pe termen lung. Plata pensiei continuă să fie făcută în baza salariilor declarate și nu în dependență de contribuțiile real achitate, lucru care subminează durabilitatea financiară a sistemului de pensionare, conduce la redistribuirea inechitabilă a resurselor între diferite categorii de persoane asigurate și determină un nivel relativ scăzut al mărimii pensiilor. Mai mult, nu a fost soluționată pe deplin problema participării sectorului agricol în sistemul de pensionare. În anul 2006 mărimea medie a pensiei pentru limită de vîrstă a constituit 458,41 lei, majorîndu-se de 2.5 ori față de anul 2000. Acest nivel se situează foarte aproape de pragul sărăciei. Rata de înlocuire (dimensiunea plății în procente din ultimul venit) a continuat să se reducă constituind 27.7% la sfîrșitul anului 2006.

Progresul realizat în reformarea sistemului de asistență socială rămîne a fi modest. Sistemul curent este fragmentat și ineficient direcționat către cei săraci. Sporirea cheltuielilor publice pentru asistență socială în ultimii ani (în 2006 acestea constituiau circa 11,7% din PIB) a avut un efect limitat: sondajele disponibile indică că

asistența socială beneficiază în egală măsură toate chintilele de venituri și nu se concentrează pe chintilele mai sărace. Acest lucru este adevărat în special pentru compensațiile nominative, care reprezintă cea mai mare parte a bugetului asigurărilor sociale. Cu toate acestea, în perioada de referință, numărul de categorii de beneficiari în cadrul sistemului de compensații nominative nu s-a redus, ci, dimpotrivă, s-a extins de la 11 la 13.

ANALIZA SWOT DESFAȘURATĂ

□

Obiectivul fundamental: Creșterea calității vieții populației prin consolidarea fundamentului pentru o creștere economică robustă, durabilă și incluzivă.

Părțile forte:

Puncte slabe:

□

M enținerea stabilității macroeconomice în condițiile unor transformări profunde

S ectorul bancar relativ dezvoltat și stabil

C ostul relativ mic al forței de muncă în orașe mici și regiunile rurale

C onsensul majorității asupra vectorului european

A ccesul fără taxe vamale pe piețele UE în baza sistemului GSP plus, în țările din Europa de Sud-est în baza acordului

E xistența unui cadru legal și fiscal stimulator investițiilor

P otențial uman calificat în unele sectoare ale economiei

□

D iferendul transnistrean nesoluționat

S tructura deformată a producerii

C ostul relativ înalt al capitalului

C reșterea deficitului de forță de muncă calificată, în special datorită migrației forței de muncă

U tilizarea tehnologiilor energointensive și a utilajului moral și fizic uzat

I nfrastructura fizică insuficient dezvoltată

I maginea nesatisfăcătoare a Republicii Moldova pe plan internațional și vizibilitate globală redusă

C apacitățile reduse ale administrației publice

- S** istemul judiciar ineficient și persistența corupției
- P** rezența impedimentelor de ordin administrativ în activitatea investițională
- D** irecționarea ineficientă a asistenței sociale
- D** ecalajul socio-economic excesiv între municipiul Chișinău și Bălți și celelalte localități

Oportunități:

Amenințări:

□

- C** reșterea economică durabilă în țările partenere comerciale
- P**roximitatea geografică față de UE și piețe mari de desfacere
- P**erspectiva clară de acces sporit la piața UE în baza ATP (preferințelor comerciale autonome)
- C**reșterea puterii de cumpărare a populației și diminuarea sărăciei
- E**xistența unor categorii de resurse naturale slab explorate și a unor spații neutilizate
- P**enetrarea instituțiilor financiare străine pe piața de capital internă
- D**isponibilitatea organizațiilor financiare internaționale și a țărilor donatoare de a acorda asistență financiară și tehnică
- C**ooperarea Republicii Moldova cu structurile regionale și internaționale de securitate
- E**xtinderea sectorului de comunicații și informatică
- E**xtinderea sferei serviciilor
- D**eschiderea portului Giurgiulești și valorificarea beneficiilor derivate

□

- E**scaladarea conflictului transnistrean
- D**ependența economiei naționale de factorii externi
- C**reșterea prețurilor la resursele energetice
- D**iminuarea fluxului de remitențe
- C**ontinuarea exodului forței de muncă calificate
- T**endențele demografice negative
- M**ăsurile protecționiste existente pe piețele externe
- C**reșterea inegalității populației și a decalajelor regionale

- D** esfășurarea lentă a reformelor structurale
- A** mplificarea corupției
- I** mpactul nefast al dezvoltării asupra mediul înconjurător

□

1. Părțile forte

Menținerea stabilității macroeconomice relative în condițiile unor transformări profunde. Performanța economiei pe parcursul ultimilor șapte ani a permis de a depăși perioada de declin economic continuu și creștere a sărăciei și de a atinge o creștere economică și îmbunătățire a standardelor de viață. Astfel pe parcursul perioadei 2000-2006 creșterea cumulativă a PIB a constituit 49,5%. Rata de schimb a monedei naționale a rămas stabilă, iar rezerve Băncii Naționale au crescut considerabil. Creșterea economică robustă și limitele prudente de creditare externe au dus la sporirea constantă a veniturilor publice și la reducerea datoriei publice și publice garantate raportată la PIB de la 79% în 2000 la 26% în 2006.

Sectorul bancar relativ dezvoltat și stabil. Indicatorii de stabilitate a sectorului financiar sunt suficient de durabili și, în linii mari, Republica Moldova respectă principiile Comitetului Basel pentru o supraveghere bancară efectivă. În general, sectorul bancar demonstrează niveluri în creștere de venituri, capitalizare și lichiditate, cât și un nivel redus de active neperformante. Mai mult, interesul crescut al băncilor străine de a investi în sectorul bancar al Republicii Moldova sporește credibilitatea internă și externă față de acest sector.

Costul relativ mic al forței de muncă în orașe mici și regiunile rurale. În Republica Moldova, forța de muncă în orașele mici și regiunile rurale este relativ ieftină în comparație cu alte țări din regiune. În anul 2006, salariul mediu lunar în agricultură, în care sunt angajate circa 33% din forța de muncă din țară, a constituit 915 lei. Costul relativ mic al forței de muncă constituie unul din factorii stimulatori atragerii investițiilor și promovării comerțului pentru o anumită perioadă. Totuși, trebuie de ținut cont de faptul că avantajele noastre comparative determinate de costurile mici se vor eroda tot mai mult pe parcursul anilor, iar decalajul tehnologic cu țările dezvoltate ar putea să crească.

Consensul majorității asupra vectorului european. În ultimii ani, în Republica Moldova s-a cristalizat un consens politic și social în privința orientării politicii interne și externe a țării în direcția integrării europene. Conform barometrului opiniei publice efectuat în noiembrie 2006 de către Institutul de Politici Publice, în cazul organizării unui referendum pentru aderarea la Uniunea Europeană, 68% din populație s-ar pronunța pentru aderare.

Accesul fără taxe vamale pe piețele UE în baza sistemului GSP plus, în țările din Europa de Sud-est în baza acordului CEFTA și în CSI în baza acordurilor de liber schimb. Obținerea de către Republica Moldova a accesului la Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP plus), începînd cu 1 ianuarie 2006, permite accesul liber pe piața UE a cca 9200 poziții tarifare din cele 10200 poziții existente. Astfel, 2000 poziții sunt acordate tuturor țărilor terțe în conformitate cu tarifului vamal UE și 7200 conform GSP Plus, de care beneficiază doar 15 țări. Obținerea GSP Plus reprezintă o îmbunătățire considerabilă a regimului comercial cu UE, care a permis majorarea exporturilor pe piața UE cu 20% în 2006. Aderarea RM la CEFTA (Acordul de liber schimb al comunității europene) constituie un cadru excelent de pregătire pentru aderarea la UE și alinierea la valorile europene, prin deschiderea economiilor și dezvoltarea schimburilor regionale. La fel și semnarea acordurilor de liber schimb cu statele membre ale CSI, oferă oportunități considerabile de a lărgi gama și piețele de import pentru producția autohtonă.

Existența unui cadru legal și fiscal stimulator investițiilor. Cadru legal și fiscal în Republica Moldova nu

crează impedimente investițiilor. Odată cu aprobarea în 2004 a legii cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător au fost stabilite condiții egale pentru investitorii locali și străini. Mai mult, cota impozitelor pe venitul persoanelor juridice a fost diminuată de la 32% în anul 1998 pînă la 15% în anul 2006, iar legislația fiscală oferită facilități pentru promovarea investițiilor în diverse domenii, cum ar fi: tehnologiile informaționale, importul utilajului de producere, pentru activitatea IMM, subvenții pentru creșterea viței de vie, etc.

Potențial uman calificat în unele sectoare ale economiei. În linii mari, pentru nivelurile de venituri ale populației Republicii Moldova, educația de care beneficiază aceasta este semnificativă. Cuprinderea cu învățămîntul de toate nivelurile este destul de înaltă. Ratele brute de înrolare în învățămîntul primar și gimnazial constituie 97% și 93% respectiv. Deși sistemul educațional al Republicii Moldova nu satisface deplin rigorile pieței de muncă interne și străine, în anumite sectoare (în special în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicațiilor, serviciilor bancare și financiare, ocrotirii sănătății, etc.) Republica Moldova beneficiază de un potențial uman bine instruit și calificat. Mai mult, majoritatea populației Republicii Moldova posedă două limbi și are predispoziția pentru asimilarea cu ușurință a limbilor străine, ceea ce îi oferă oportunități suplimentare de studii, angajare și recalificare atât în interiorul țării, cît și în exterior.

2. Părțile slabe

Diferendul transnistrean nesoluționat. Atît timp cît conflictul transnistrean nu va fi soluționat, atractivitatea țării în materie de investiții va fi scăzută, iar coeziunea socială va fi dificil de realizat. În condițiile existente, valorificarea și utilizarea potențialului industrial, cea mai mare parte a căruia este amplasat în partea stîngă a Nistrului este imposibilă, astfel diminuînd posibilitățile țării de dezvoltare a altor ramuri decît cele care țin de domeniul agricol. Mai mult, este extrem de răspîndită contrabanda și traficul ilicit, iar utilizarea frecventă a schemelor de reexport prin intermediul acestui teritoriu, aduc daune materiale atît RM cît și țărilor din vecinătate.

Structura deformată a producerii. Pe parcursul tranziției economia Republicii Moldova nu a reușit să asigure activitatea echilibrată a tuturor sectoarelor economiei. Nu a fost posibil de revigorat sectorul industrial, de ridicat performanța sectorului agricol și de pus bazele unui sector terțiar durabil. În rezultat, gama de produse pe care Republica Moldova le oferă este foarte omogenă și nu corespunde rigorilor impuse de piețele externe de desfacere. Astfel, datorită competitivității scăzute a produselor moldovenești, geografia de export a Republicii Moldova este puțin diversificată, circa jumătate din exportul efectuat este direcționat spre piața CSI. Deși cealaltă jumătate revine țărilor din UE și din Europa de Sud-est, gama de produse exportate este puțin diversificată, fiind în mare parte constituită din produse agricole, băuturi alcoolice și textile.

Costul relativ înalt al capitalului. Deși justificate prin nivelul înalt al inflației din ultimii doi ani, ratele înalte ale dobînzilor la credite (18% pentru creditele în moneda națională și 11% pentru cele în dolari SUA) limitează accesul întreprinderilor, în special IMM la aceste resurse financiare. Ratele înalte ale dobînzilor sunt determinate în special de riscul înalt al țării.

Creșterea deficitului de forță de muncă calificată, în special datorită migrației forței de muncă. Migrația forței de muncă care a luat amploare în special în cea de-a doua decadă a tranziției, a contribuit la exodul forței de muncă calificate. Conform anchetei anuale a forței de muncă efectuate de către BNS în anul 2006 circa 330 de mii de cetățeni ai Republicii Moldova au emigrat peste hotare. Deși rata șomajului în Republica Moldova este în scădere, numărul tot mai mare al tinerilor fără loc de muncă trezește îngrijorări.

Utilizarea tehnologiilor energointensive, moral și fizic uzate. Datorită utilizării echipamentului și utilajului cu o uzură fizică și morală considerabilă, intensitatea energetică în Republica Moldova este la un nivel înalt, fiind de circa 3 ori mai mare decît indicii respectivi în țările dezvoltate. Mai mult, dependența economiei în mărime de 96% de resursele energetice importate și creșterea prețului acestora, constituie o povară în plus pentru sectorul productiv al țării.

Infrastructura fizică insuficient dezvoltată. Pentru a atrage investiții este necesară asigurarea cu o infrastructură fizică adecvată. Aceasta în special se referă la drumuri. În prezent în Republica Moldova 58% din drumurile naționale și 75% din drumurile locale sunt într-o stare proastă. În același timp, ponderea fondului locativ dotat cu apeduct și canalizare constituie 34% și 30% respectiv, iar infrastructura socială este în cea mai mare parte

perimată și nu corespunde cerințelor actuale. Aceasta contribuie la costuri înalte de menținere și irosire a resurselor în defavoarea necesităților pentru dezvoltarea sectorului educațional, medical și protecției sociale a populației.

Imaginea nesatisfăcătoare a Republicii Moldova pe plan internațional și vizibilitate globală redusă. Fiind o țară mică, declarată independentă mai puțin de două decenii în urmă, Republica Moldova nu este bine-cunoscută pe plan global. Mai mult ca atât, pe plan internațional, informația despre RM a fost dominată de știri și etichetări negative ce se referă la unele probleme cu care se confruntă țara, cum ar fi sărăcia, corupția, conflictul transnistrean și traficul cu ființe umane. Această informație nu a fost balansată în mod consecvent cu imagini mai pozitive.

Capacitățile reduse ale administrației publice. Capacitățile existente ale administrației publice nu sunt adecvate prestării unor servicii publice de calitate. Deși în acest sector activează un număr mare de personal, nivelul scăzut de salarizare contribuie la o motivare și productivitate scăzută. Acestea, precum și delimitarea neadecvată dintre atribuțiile și competențele organelor administrației publice centrale și locale și independența financiar-economică insuficientă a celor din urmă, subminează capacitățile administrației publice în prestarea serviciilor publice de calitate.

Sistemul judiciar ineficient și persistența corupției. În pofida eforturilor de reformare a sistemului justiției în RM, acesta se caracterizează prin accesul limitat la instrumentele necesare judecătorilor pentru a lua decizii bine chibzuite, la sursele de drept internațional, precum și prin starea inadecvată a instanțelor judecătorești pentru a permite accesul publicului la sălile de judecată și la proceduri procesuale. Aceste probleme, precum și numărul mare al deciziilor judecătorești neexecutate, al adresărilor la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului și al adresărilor în general în justiție (în timp ce numărul judecătorilor este același) sunt o dovadă în plus a ineficienței sistemului judiciar. Mai mult ca atât, transparența limitată a relațiilor în anumite sectoare, în special în sectorul sănătății și al educației conduc la faptul că corupția continuă să fie unul din cele mai substanțiale impedimente în calea realizării obiectivelor de creștere economică și reducere a sărăciei.

Prezența impedimentelor de ordin administrativ în atragerea investițiilor. În pofida elaborării unei baze legislative care stimulează atragerea investițiilor și promovării reformei cadrului de reglementare, există în continuare piedici administrative care împiedică plasarea investițiilor în Republica Moldova.

Direcționarea ineficientă a asistenței sociale. Asistența socială este modalitatea de a susține populația de a evita sărăcia și de a-și îmbunătăți condițiile de trai. Cu toate că indemnizațiile adresate familiilor cu copii se consideră una din cele mai importante și eficiente programe de asistență socială, impactul acestor plăți asupra bunăstării familiilor cu copii este nesemnificativ, datorită cuantumului mic al acestora. În ceea ce privesc compensațiile nominative acordate în baza principiului categorial care asimilează circa 47% din cheltuielile pentru asistența socială ale bugetului de stat, acestea au un șir de neajunsuri, printre care: i) de compensații nominative nu beneficiază mereu cele mai sărace grupuri ale populației; ii) cuantumul mic al compensațiilor nominative nu soluționează problemele beneficiarilor; iii) imposibilitatea evaluării numărului de plăți bănești, care intră într-o familie sau alta (în cadrul familiei pot fi două sau mai multe persoane, care au dreptul la câteva compensații), astfel apare problema erorii în sistem: de *supraincluziune și excluziune*.

Decalajul socio-economic între municipiul Chișinău și Bălți și alte localități. În perioada de tranziție, disparitățile dintre zonele urbane și cele rurale au crescut considerabil. Dezvoltarea țării rămîne a fi în continuare polarizată, cele mai dezvoltate în toate aspectele fiind municipiile Chișinău și Bălți. Datorită unor comunități mai defavorizate există un decalaj semnificativ dintre regiunile care le cuprind în ceea ce privesc veniturile, ocuparea forței de muncă, accesul la serviciile medicale și educaționale și asigurarea acestora cu infrastructură fizică și socială.

3. Oportunități

Creșterea economică durabilă în țările partenere comerciale. Republica Moldova, la fel ca și alte state depinde semnificativ de dezvoltarea economică din țările partenere. Creșterea economică a țărilor partenere, care este precedată de creșterea puterii de cumpărare a populației și de dezvoltarea prodigioasă a ramurilor economiei, va

garanta, *ceteris paribus*, necesitatea în produse și materie primă de import, pe care ar putea să le furnizeze Republica Moldova.

Proximitatea geografică față de UE și piețe mari de desfacere. Vecinătatea cu UE - un important pol politic și cea mai mare piață de desfacere din lume, îi oferă Republicii Moldova avantaje importante. Astfel, în contextul extinderii UE pînă la hotarele Republicii Moldova permite de a pretinde la obținerea statului de membru asociat al UE, iar pe termen lung de membru cu drepturi depline al UE. Fiind la hotarele UE, Republica Moldova a beneficiat de un nou sistem GSP plus care permite accesul la tarif vamal zero a circa 88% din exporturile RM în UE. Mai mult, Republica Moldova ar putea beneficia de acordul ATP (preferințe comerciale autonome), implicarea mai mare a UE în soluționarea conflictului transnistrean, un regim facilitat de vize pentru cetățenii Republicii Moldova care călătoresc în UE, precum și asistență susținută în cadrul Noului Instrument European de Vecinătate și Cooperare. Mai mult, odată cu aderarea României și Bulgariei la UE, aceste țări au acceptat norme și standarde ale UE care sunt mai puțin favorabile pentru investitori. Costul forței de muncă în aceste țări crește în ritmuri susținute și depășește semnificativ costul forței de muncă din Republica Moldova. Această situație este favorabilă atragerii investitorilor din aceste țări în RM, în special ținînd cont de proximitatea geografică și asemănările culturale și lingvistice cu aceste țări. În același timp, Republica Moldova se află în proximitate geografică și față de Rusia - una din cele mai importante pieți emergente. O eventuală investire în infrastructura fizică, sporire a competitivității produselor și îmbunătățire a imaginii țării, ar putea oferi Republicii Moldova oportunități de transformare într-un „hub regional” dintre est și vest.

Perspectiva clară de acces sporit la piața UE în baza ATP. În anul 2007, Republica Moldova are șanse mari de a obține un acces sporit la piața UE în baza ATP (preferințelor comerciale autonome). Semnarea acordului ATP ar augmenta avantajele comerciale de care beneficiază Republica Moldova în baza sistemului GSP plus, și ar extinde facilitățile de liber schimb asupra unor produse importante pentru economia Republicii Moldova, cum ar fi băuturile alcoolice, zahăr, etc.

Creșterea puterii de cumpărare a populației și diminuarea sărăciei. În ultimii ani a crescut puterea de cumpărare a populației. Despre aceasta ne vorbește creșterea consumului gospodăriilor casnice, în special datorită influxului de remitențe în Republica Moldova, care în anul 2006 a constituit 35% din PIB. În același timp, au crescut salariile, iar indexarea anuală a pensiilor a permis de a evita impactul nefast al inflației. Mai mult ca atât, în perioada 2000-2005 numărul populației aflate sub pragul absolut al sărăciei s-a diminuat cu 38,7 puncte procentuale. S-a redus, de asemenea, numărul populației aflate sub pragul alimentar al sărăciei cu 36,1 puncte procentuale. Aceasta a permis de a diminua excluziunea socială și de a extinde accesul populației la serviciile medicale și educaționale, astfel contribuind la consolidarea dezvoltării umane în Republica Moldova.

Existența unor categorii de resurse naturale slab explorate și a unor spații neutilizate. Moldova dispune de un fond funciar bogat și rezerve de minereuri nemetalifere care nu sunt exploatare pe deplin. Deși terenurile cu destinație agricolă și ale fondului silvic nu poate fi procurat de cetățeni străini, există cadrul legal pentru arenda de lungă durată care ar permite valorificarea acestui potențial.

Penetrarea băncilor străine pe piața bancară internă. Intrarea cîtorva bănci străine pe piața bancară a RM (cum ar fi Banco Veneto din Italia în 2006, Raiffeisen din Austria în 2006, Societe Generale din Franța în 2007) va spori concurența în cadrul acestui sector și va duce la scăderea costului de capital. Mai mult ca atât, prezența băncilor internaționale pe piața internă scade potențialele riscuri pentru investitorii străini și stimulează investițiile străine directe.

Disponibilitatea organizațiilor financiare internaționale și a țărilor donatoare de a acorda asistență financiară și tehnică pentru dezvoltarea țării. Decizia Grupului Consultativ pentru Republica Moldova de acordare a asistenței financiare în mărime de 1,2 miliarde dolari SUA pe parcursul următorilor trei ani constituie o oportunitate pentru susținerea balanței de plăți a țării și efectuarea unor investiții în infrastructura fizică și socială, desfășurarea reformei administrației publice și a cadrului de reglementare, precum și pentru prevenirea și combaterea corupției.

Cooperarea Republicii Moldova cu structurile regionale și internaționale de securitate. Promovarea mecanismelor regionale de conciliere și dezvoltare a relațiilor interstatale după exemplul Pactului de Stabilitate

pentru Europa de Sud-est și Parteneriatul pentru Pace al NATO constituie cea mai bună modalitate pentru Republica Moldova de a se alătura eforturilor internaționale vizînd crearea unui sistem comun de securitate în spațiul euro-atlantic și de consolidare a stabilității în lume. Pentru consolidarea serviciilor de frontieră ale Republicii Moldova și Ucrainei și consolidarea eforturilor în soluționarea conflictului transnistrean, este oportun de a utiliza beneficiile misiunii UEBAM, activitatea căreia va fi, probabil, extinsă pe următorii ani. La nivel regional, o oportunitate pentru efectuarea schimbului de informații este oferită prin intermediul Cen-trului Regional de Combatere a Criminalității Transfrontaliere (Centrul SECI), care are punctele de contact naționale în statele-membre, în Republica Moldova fiind amplasat în acest sens Centrul Virtual Național SECI/GUAM pentru com-baterea terorismului, criminalității organizate, a traficului ilicit de droguri și a altor tipuri de infracțiuni grave.

Extinderea sectorului de comunicații și informatică. Deși se află la un stadiu incipient de dezvoltare, sectorul de comunicații și informatică începînd cu anul 2000 a înregistrat o creștere care o depășește pe cea a PIB de peste 6 ori. Extinderea în continuare a sectorului de comunicații și informatică va permite de a accelera fluxul de informații, de a facilita asimilarea de tehnologii noi, ceea ce în rezultat va avea impact asupra competitivității Republicii Moldova.

Extinderea sferei serviciilor. Competitivitatea companiilor activitatea cărora este orientată spre piața internă, cît și a celor care exportează pe piețele internaționale, depinde de disponibilitatea, costul și calitatea serviciilor pe piața internă. Aceasta se referă la serviciile financiare, transport, telecomunicații, etc. Astfel, creșterea susținută a ponderii serviciilor în PIB în paralel cu calitatea acestora va facilita activitatea întreprinderilor și va fi favorabilă creșterii economice.

Deschiderea portului Giurgiulești și valorificarea beneficiilor derivate. Semnarea acordului de investiții cu privire la Portul Internațional Liber "Giurgiulești permite valorificarea unor activități neefectuate anterior, cum ar fi construcția și exploatarea obiectelor terminalului petrolier, producerea biotanolului și construcția portului de mărfuri și pasageri pe rîul Dunărea, care va permite de a spori volumul investițiilor atît pe acest teritoriu, cît și în Republica Moldova în general.

4. Amenințări

Escaladarea conflictului transnistrean. Tergiversarea soluționării conflictului transnistrean dăunează imaginii țării și conduce la pierderi materiale considerabile, datorită schemelor ilegale aplicate cu implicarea acestei regiuni. Mai mult ca atît, orice escaladare sau agravare a situației ar genera instabilitate cu efecte nefaste asupra economiei naționale și investițiilor interne și externe, precum și ar submina șansele RM de a se integra în UE.

Dependența economiei naționale de factorii externi. Performanța economică în anul 2006 care a cedat în rezultatul interdicției Federației Ruse a importului de băuturi alcoolice și a cărnii și creșterii prețurilor la resursele energetice, a demonstrat efectele negative ale dependenței țării de factorii externi. Orice schimbare a atitudinii față de RM a țărilor partenere poate afecta grav dezvoltarea economică și socială a țării.

Creșterea prețurilor la resursele energetice. O eventuală creștere a prețurilor la resursele energetice de import ar fi o lovitură extraordinară, atît asupra producătorilor autohtoni, cît și asupra întregii populații a țării.

Diminuarea fluxului de remitențe. În ultimii ani, fluxul de remitențe, care reprezintă principala sursă de consolidare a puterii de cumpărare a gospodăriilor casnice, au crescut în mod constant, atingînd 35% din PIB în anul 2006. Totuși, comparativ cu anii precedenți ritmul de creștere a fluxului de remitențe este în diminuare. Migrația familiilor lucrătorilor moldoveni peste hotare ar putea duce la o scădere semnificativă a volumului de remitențe și slăbirea cererii interne. Pe termen mediu acest lucru ar putea fi devastator pentru o țară ca Republica Moldova, care nu a reușit să definitiveze principale reforme în sferile economică și socială și să edifice sectoare performante cu un potențial solid de creștere economică.

Continuarea exodului forței de muncă calificate. Migrația în continuare a forței de muncă fără revenirea cetățenilor plecați anterior ar putea conduce la insuficiența acută a forței de muncă, a contribuabililor în fondul asigurărilor sociale de stat, ceea ce ar putea pune în pericol durabilitatea dezvoltării țării pe termen mediu și lung. Astfel, există riscul ca și în continuare PIB să fie preponderent format din remitențe și nu generat de sectoarele

productive ale țării.

Tendențele demografice negative. La sfârșitul anului 2005, în Republica Moldova a patra parte din populație o constituia persoanele cu vârsta de 60 ani și peste, iar circa 11% au mai mult de 80 ani. Mai mult decât atât, pe parcursul ultimilor 15 ani se observă o creștere constantă a coeficientului de îmbătrânire a populației de la 12,8% în 1990 pînă la 13,4% în 2005, fiind în creștere în mediul rural. Migrația forței de muncă contribuie și mai mult la fenomenul îmbătrînirii populației. Un studiu efectuat de ONU prognozează că pînă în anul 2050 populația RM se va reduce cu 17%. De asemenea, s-au făcut estimări că numărul copiilor cu vârsta de 3-6 ani va scădea pe parcursul anilor 2004-2009 cu 9 %, de 7-15 ani – cu 24 % și cei de 16-18 ani – cu 18 % – și că numărul tinerilor cu vîrsta cuprinsă între 19 și 24 de ani va crește cu doar 6 %. Aceasta constituie o amenințare asupra potențialului uman al țării. Țările care trec prin îmbătrînirea populației și declinul demografic se confruntă cu o serie de dileme de ordin politic, printre care: rata de pensionare adecvată și îngrijirea medicală pentru cei bătrîni, rata dintre populația care lucrează și cea de vîrsta de pensionare, participarea pe piața muncii, posibila înlocuire a migrației și înlocuirea populației imigrante.

Măsurile protecționiste existente pe piețele externe. Deși piețele străine în care Republica Moldova își exportă producția sunt liberalizate, frecvent pot fi impuse anumite măsuri protecționiste pentru protejarea producătorilor autohtoni. Aceasta se referă în special la Ucraina și Rusia, care nefiind membri ai OMC, au tendința de a impune anumite măsuri protecționiste care afectează comerțul exterior al Republicii Moldova.

Creșterea inegalității populației și a decalajelor regionale. În pofida acțiunilor de ordin economic și social întreprinse pentru creșterea bunăstării populației, inegalitatea populației, caracterizată, în special prin diferența semnificativă dintre venituri, ar putea, oricum, să ia amploare. Inegalitatea dintre veniturile populației care amplifică sărăcia și excluziunea socială, este unul din factorii determinanți ai exodului forței de muncă. Totodată, creșterea disparităților regionale în materie de performanță economică ar avea un efect demobilizator asupra dezvoltării umane. Aceasta, în consecință, ar putea favoriza în continuare exodul populației din zonele rurale spre cele urbane și din țară, peste hotarele ei.

Desfășurarea lentă a reformelor structurale. Animarea reformelor structurale este esențială pentru creșterea productivității și capacității de absorbție a asistenței din exterior. Astfel, desfășurarea lentă a reformelor structurale ar putea periclita creșterea economică în viitor. Mai mult, există o dependență directă dintre acordarea asistenței tehnice și angajamentul de a promova consecvent reformele. Asistența donatorilor a fost mereu extrem de importată pentru Republica Moldova care se află în proces de tranziție. Donatorii au sprijinit Guvernul în eforturile reformatoare întreprinse și au acordat resurse în domeniile în care statul nu avea posibilități de a investi. O eventuală reducere a acestei asistențe ar putea surveni în cazul încetirii sau reversării reformelor în Republica Moldova.

Amplificarea corupției. De rînd cu implementarea inconsecventă a reformelor, amplificarea corupției compromite credibilitatea față de stat și limitează accesul persoanelor defavorizate la serviciile publice. Corupția rampantă ar putea periclita potențialele efecte pozitive generate de reforma administrației publice centrale, a cadrului de reglementare, a sistemului judiciar și în alte domenii de importanță națională.

Impactul nefast al dezvoltării asupra mediul înconjurător. Deși datorită crizei economice din perioada tranziției și dezindustrializării țării impactul activității economice asupra mediului este mai mic, situația ecologică a țării nu poate fi caracterizată drept una bună. Calitatea apelor subterane, a apei potabile și a instalațiilor de epurare biologică a apelor reziduale și sistemelor de canalizare este nesatisfăcătoare. De asemenea, au crescut emisiile în atmosferă de la sursele mobile, iar datorită exploatării intensive a solurilor și utilizării tehnologiilor agricole învechite are loc degradarea solurilor. Înrăutățirea situației ecologice în Republica Moldova va avea un impact negativ atât asupra sănătății persoanelor cît și asupra proceselor de încălzire globală cu care se confruntă întreaga națiune.

(Informația dată este preluată din Documentul de Strategie

al Planului Național de Dezvoltare 2008-2011 a R Moldova